Manifest komt met PvdA-standpunten

Ruud Koole (voorzitter PvdA)

Wat is er op dit moment toch mis met sommige linkse critici van linkse politiek? Die vraag dringt zich op na het lezen van het Waterland-manifest. Waarom vinden zij opnieuw het wiel uit en proberen zij dat te slijten als een geheel nieuwe visie, waaraan het momenteel zou ontbreken?

Dit voorjaar kwam Dick Pels al met een ‘Progressief Manifest' en nu doet hij samen met anderen weer een oproep aan links om zichzelf opnieuw uit te vinden, want ‘oude linkse antwoorden op de problemen van vandaag voldoen niet meer. En het halfhartig overnemen van rechtse oplossingen biedt evenmin soelaas. Links is niet alleen de macht kwijt. Ook in het intellectuele debat hangt links in de touwen.'

De auteurs van het Waterland-manifest staan niet alleen in hun kritiek op links in het algemeen en de PvdA in het bijzonder. In de Volkskrant van 13 december verweet Jacques Monasch, na de mislukte campagnes van 2002 overigens geen campagnestrateeg meer van de PvdA, Wouter Bos dat deze geen inhoudelijk agenda heeft en sprak de Amsterdamse hoogleraar Jos de Beus dat hij niet weet wat Wouter Bos tot stand wil brengen. Marcel van Dam voegde er nog aan toe dat de ‘onduidelijkheid' over de boodschap niet alleen de fractievoorzitter, maar ook de partijvoorzitter is te verwijten. Na zoveel kritiek moet je haast wel smachten naar een stuk als het Waterland-manifest op zoek naar ‘een nieuw links antwoord', zoals boven het artikel stond.

Dat nu valt zwaar tegen. Net als de andere genoemden lijden de auteurs van het Waterland-manifest aan het euvel ‘links' danwel de PvdA op te roepen tot het innemen van standpunten die de PvdA inmiddels al heeft ingenomen of terecht terzijde heeft gelegd.

Want na de dreun bij de verkiezingen van 2002 heeft de PvdA natuurlijk niet stilgezeten. De afgelopen twee jaar hebben we hard gewerkt aan het uitstippelen van een hedendaagse sociaal-democratische koers. De partij voert open debatten over ‘brandende kwesties' zoals immigratie en integratie. Dat oude linkse

antwoorden daarbij niet meer voldoen is logisch. De opdracht voor de PvdA was dan ook een hedendaagse visie te formuleren op basis van klassieke sociaal-democratische idealen en hier nieuwe antwoorden uit af te leiden voor de politieke praktijk. De PvdA-fracties in de Eerste en Tweede Kamer en vele PvdA-ers in de gemeentebesturen zijn druk doende met die praktijk. En onder voorzitterschap van Wouter Bos en ondergetekende is dit jaar, mét inbreng van vele partijleden, een nieuw Beginselmanifest tot stand gekomen dat op het partijcongres van 29 januari as. aan de orde zal komen. Het is leerzaam dat Beginselmanifest te vergelijken met het zojuist gepubliceerde Waterland-manifest.

In hun manifest pleiten de Waterlanders ten eerste voor een verzoening van liberalisme en socialisme. Nu maakte de PvdA zich al bij haar oprichting sterk voor het personalistisch socialisme, maar ook in ons Beginselmanifest hebben wij uitdrukkelijk de emancipatie van het individu gecombineerd met het streven naar sociale rechtvaardigheid in een gemeenschap. Dat noemen wij welbewust sociaal-democratie. Net zoals Jacques de Kadt, op wie de Waterlanders zich beroepen, een sociaal-democraat was.

Die emancipatie komt er bij de Waterlanders overigens bekaaid af. Bart Tromp merkte dat terecht op in een kritische bespreking (de Volkskrant, 18 december). Veel meer waardering heeft Tromp voor de tweede passage over een ‘links kapitalisme', waar ‘geheel overtuigend wordt beargumenteerd dat het uitgangspunt van economische groei door links vervangen moet worden door dat van duurzame welvaart'. Maar Tromp is hier, net als de Waterlanders, besmet door de ziekte van critici om te verlangen naar wat er al is. Het Beginselmanifest spreekt van een beschaafd kapitalisme waarin het marktmechanisme is ingeperkt en ingebed. ‘Groei moet kortom selectief en duurzaam zijn'.

Het derde punt van de Waterlanders gaat over de integratie van immigranten. Links moet afstand nemen van een multiculturalisme dat teveel uitging van geslotenheid, eigenwaarde en onverenigbaarheid van culturele gemeenschappen. Links moet een ‘nieuw multiculturalisme' omarmen dat niet langer gelooft in ‘integratie met behoud van eigen identiteit'. Wat zegt het PvdA-Beginsel-manifest? Nederland is een immigratieland geworden en heeft geen ongelimiteerd absorptievermogen. Eisen zijn dus logisch, bij binnenkomst en bij vestiging. ‘Van alle burgers, inclusief immigranten, wordt daarom verwacht dat zij de waarden van de democratische rechtsstaat respecteren en dat zij een bijdrage leveren aan de samenleving. Alle burgers, inclusief immigranten, mogen rekenen op vrijwaring van discriminatie en op een respectvolle behandeling van culturele en religieuze uitingen die vallen

binnen de grenzen van de rechtsstaat'. Uitdrukkelijk onderstrepen wij hierbij het recht op geloofsafval. ‘Wie zich bij zijn of haar emancipatie belemmerd weet door de druk van familie, traditie of religie verdient onvoorwaardelijke steun'. Kort samengevat: noch isolement, noch assimilatie, maar integratie en participatie.

Met het Beginselmanifest en met een speciaal rapport van de commissie-Patijn over dit onderwerp beschikt de PvdA inmiddels over een uitgewerkte visie op de problematiek van integratie van migranten. Natuurlijk, het denken mag ook hier nooit stilstaan, maar de Waterlanders hobbelen met hun suggesties wel erg achter de werkelijkheid aan. Bovendien hebben zij geen oog voor wat PvdA-wethouders als Dominic Schrijer en Ahmed Aboutaleb op lokaal niveau allemaal bewerkstelligen op het terrein van de-segregatie, integratie en de strijd tegen de verloedering van wijken. En zij doen dat in goed contact met de Tweede Kamerfractie, die met initiatieven is gekomen om, bijvoorbeeld, huisjesmelkers aan te pakken, scooteroverlast te bestrijden of de huren betaalbaar te houden en onlangs nog een 10-punten plan voor de aanpak van segregatie in het onderwijs presenteerde.

Betekent dit nu dat we in de PvdA tevreden achterover mogen leunen? Nee, natuurlijk niet. Het denken moet altijd doorgaan. De inbreng van intellectuelen in en rond de partij is daarom zeer welkom. Maar ik verwacht van hen wel dat zij bij een oproep aan de PvdA zich vergewissen van de actuele stand van het debat in onze partij. Daar ontbreekt het nu teveel aan. Misschien zien zij de afwezigheid van interne ruzies aan voor gebrek aan debat. Misschien verwarren zij de afkeer bij de huidige PvdA van een autoritaire stijl van leiding geven met het niet richting geven aan een koersdebat. Dat zou getuigen van een wel heel ouderwetse visie op het bedrijven van politiek. Wanneer de Waterlanders, de Trompen, de De Beusen, de Van Dammen en de Kalma's nu eens hun energie zouden richten op het omzetten van algemene visies in inhoudelijke voorstellen voor de politieke praktijk, zou dat veel vruchtbaarder zijn. Ik daag hen uit daarover mee te denken. Een titel voor het volgende stuk van de Waterlanders: ‘Voorbij het manifest'?